

Makale Bilgisi / Article Info

Geliş / Recieved: 15.06.2022

Kabul / Accepted: 05.07.2022

Kitap İnceleme / Book Review

TÜRKÇE DİVANLAR KATALOĞU (BİBLİYOGRAFYA)

Seda TIKNAZ*

Fatih Köksal ve Giyasi Babaarslan, *Türkçe Divanlar Kataloğu (Bibliyografya)*, DBY Yayınları, (ISBN 978-625-7471-04-6), İstanbul-2021, 264 s.



* Yüksek Lisans Öğrencisi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlahiyat Fakültesi, İslam Tarihi Ve Sanatları Anabilim Dalı, Türk İslam Edebiyatı Bilim Dalı, Adana/Türkiye, tiknazseda@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-6175-8718

Klasik Türk Edebiyatında şiire düz yazıdan daha çok yer verildiği bilinmektedir. Bu şiirlerin toplandığı kitaplara divan dendiğinden altı asırlık bir edebî devrenin adlarından biri de Divan Edebiyatıdır. Bu sebeple divanlar, Klasik Türk Edebiyatının temel araştırma kaynaklarından kabul edilmiştir. Divan sahibi olmak, şair için önemli bir gaye, diğer şairler arasında kendisine ayrıcalık ve üstünlük sağlayan bir paye olarak görülmüştür. Ayrıca divan tertip eden şairler, şiirlerini dağılmaktan ve yok olmaktan da kurtarmıştır. Şiirlerini bir divanda toplama fırsatı bulamamış şairlerin şiirlerinin büyük bir çoğunluğu, zamanla kaybolmuş veya günümüze pek az sayıda ulaşabilmiştir. Bu yüzden günümüzde kaç şairin divan tertip ettiğine dair elde kesin bir sayı bulunmamaktadır.

Klasik şiire dair nitelikli araştırmalar yapabilmek ve aynı divan üzerine tekrarlanan çalışmalara mani olmak adına katalog çalışmaları araştırmacıların kullanımı açısından büyük bir önem taşımaktadır. Haluk İpekten ve Mustafa İsen'in 1997 yılında yayımlanan *Basılı Divanlar Kataloğu* bu alandaki önemli bir boşluğu doldurmuştur. Aradan geçen 24 sene boyunca bu konuda makale düzeyinde ve detaylı olmayan küçük hacimli çalışmalar yayımlanmışsa da alana katkı sağlayacak yeni bir yayına ihtiyaç duyulmaktaydı. Bu nedenle tanıtımını yapacağımız Prof. Dr. M. Fatih Köksal ve Arş. Gör. Giyasi Babaarslan'ın birlikte hazırladıkları *Türkçe Divanlar Kataloğu*, tam da bu ihtiyacı karşılayacak niteliktedir.

Prof. Dr. M. Fatih Köksal, Eski Türk Edebiyatı alanında çok sayıda eser vermiş, divanlar ile ilgili önemli çalışmalar yapan, son zamanlarda edebiyatın farklı alanlarında katalog çalışmalarında bulunan velüt bir akademisyendir. *Prof. Dr. Mehmet Fatih Köksal Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kataloğu* Köksal'ın 2018 yılında yazma eserlere dair yaptığı bir diğer katalog çalışmasıdır.

Kitabın Ön Söz'ünde Klasik şiirde divanların öneminden, eski edebiyatta çok tercih edilen çalışma konuları arasında olduğundan ve bu katalog çalışmasının alandaki hangi ihtiyaçları karşılayacağından bahsedilmiştir. Köksal, söz konusu katalogun 2021 yılı Haziran ayının sonuna kadar basılan ve hazırlanan çalışmaları kapsadığını belirtmiştir. Bununla birlikte tespit edemedikleri yayınların olabileceğinden söz etmiştir. Böylelikle fark edilen eksiklik veya yanlışlıkların taraflarına bildirilmesini istemiştir. Okuyucudan gelecek olan bu tür uyarılarla eserin yeni baskılarında önceki eksiklik ve yanlışlıkların giderilebileceğini ifade etmiştir.

Eserin başında Ön Söz'den sonra gelen "Bibliyografyanın Hazırlanmasında İzlenen Yöntem" kısmında yazar katalog çalışmasını yaparken izlediği yöntemi de açıklamıştır. Bu bölümde katalogun hazırlanmasında riayet edilen başlıca hususlar bölüm başlıkları altında açıklanmıştır. Dolayısıyla bu kısım katalogdan faydalanacaklar için kılavuz niteliğindedir.

Eserin devamında beş alt başlık bulunmaktadır. Birinci başlıkta 582, ikinci başlıkta 1162 üçüncü başlıkta 110, dördüncü başlıkta 944, beşinci başlıkta 72 olmak üzere çalışmada toplam 2870 bibliyografik künye vardır. Kitapta sadece divan ve divançelerin künyelerinin verilmesiyle yetinilmemiş, aynı zamanda bu eserler üzerine yapılmış bütün akademik çalışmalar bir arada verilmiştir. Böylelikle bu konularda çalışacak araştırmacının önünde belli başlı yayınlar hazır hale getirilmiştir.

Katalogda, yayımlanan ya da hakkında çalışma yapılan divanlar seçilirken ölçüt, divanın aruzla yazılmış şiirlerden oluşmasıdır. Bu nedenle katalogda, eserlerinde geleneği devam ettirecek nitelikte aruzla yazılmış şiirleri olan Halk ve Tekke Edebiyatı şairlerinin divanları ve onlar hakkındaki çalışmalar da dikkate alınmıştır. Hatta Batı Türkçesiyle yazılmış olan divan ve divançeler değil Doğu Türkçesi ile yazılanlar da dâhil edilmiştir. Bütün bunların yanında divanlar üzerine yapılmış şerh ve tahlil çalışmaları da bu kitapta listelenmiştir.

Bibliyografik künyeler eserin bütün bölümlerinde şairlerin mahlaslarına göre alfabetik dizilmiş, mahlas kullanmayan şairlerin adları da doğrudan kullanılmıştır. İki mahlas kullanan şairlerin ise sık kullanılan mahlasları madde başı yapılmıştır. Genel sıralamada bu mahlas dikkate alınmıştır. İki mahlas kullananlara gelince onların da yaygın mahlası tercih edilmiştir. Diğer mahlaslar ise kendi içinde alfabetik sıralanmıştır. Katalogda herhangi bir eserin veya çalışmanın bilgisinin elde edilememesi halinde bibliyografik künye kısmına soru işareti konularak ulaşılamadığına işaret edilmiştir.

Şairlerin doğum ve ölüm tarihleri ulaşılabildiği kadarıyla ihmal edilmeden gösterilmiştir. Doğum ya da ölüm tarihi kesin olarak bilinmeyenlerin ise atlanmayıp en azından yaşadığı yüzyıl belirtilmiştir. Herhangi bir şairin şayet doğum ve ölüm tarihi bilinmediği gibi yüzyılı da kestirilemediği durumlarda ilgili kısma soru işareti konmuştur.

Basılı Divanlar Kataloğu adı altında mevcut yayınları ve çalışmalarını kapsayan kitabın üzerinden uzun zaman geçtiği için bu süre zarfında pek çok divan çalışması yapılmıştır. Nitekim o tarihten bu yana açılan onlarca üniversitede gerek lisansüstü çalışma konusu gerek akademisyenlerin bireysel çalışma konusu olarak divanların ele alındığı görülmektedir.

Prof. Dr. M. Fatih Köksal ve Arş. Gör. Giyasi Babaarslan'ın birlikte hazırladıkları *Türkçe Divanlar Kataloğu* araştırmacıların literatür taramasında güncel verileri birlikte ve ayrıntılı biçimde sunması bakımından kılavuz niteliğinde bir kaynak eserdir. Böylece mükerrer çalışmaların önüne geçileceği gibi hali hazırda ele alınmamış konular da kendiliğinden ortaya çıkmış olacaktır.

Bu kullanışlı, değerli ve genç araştırmacılara kaynak niteliğindeki katalog çalışmasını hazırlayan Prof. Dr. M. Fatih Köksal'a ve Arş. Gör. Giyasi Babaarslan'a emeklerinden dolayı teşekkür ediyor, bu alanda çalışma yapacaklara örnek olarak katalog sayılarının artmasını sağlayacağını umuyoruz.